

CENTRAAL VETERINAIR INSTITUUT
WAGENINGEN UR

Mevr. Dr. C.J.M. Bruschke
Ministerie van LNV
Prins Clauslaan 8
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Directie

DATE
18 december 2009

ONDERWERP
Advies Q-koorts

UW KENMERKUNGBRIEF VAN
e-mail CJMB/18-12-09

BEHANDELD DOOR
F.G. van Zijlderveld

DOORKIESNUMMER
(0320) 23 81 51

E-MAIL
fred.vanzijlderveld@wur.nl

Geachte mevrouw Bruschke,

Naar aanleiding van uw vraag met betrekking tot Q-zevier die u ons per e-mail heeft gesteld treft u hierbij ons antwoord aan:

Vraag:

De tweede kamer heeft gevraagd te onderzoeken of de bokken gespaard kunnen worden. Hiertoe zal ik de vragen nog formuleren en jullie doen toekomen.

Antwoord CVI:

Anticiperend op vragen over de bokken, het volgende:

Voor bokken op besmette bedrijven gelden alle overwegingen die in vorige adviezen zijn uitgebracht voor niet drachtige geiten op besmette bedrijven (test-positief, test-negatief, gevaccineerd, niet gevaccineerd).

Vanuit het perspectief van de volksgezondheid heeft het ruimen van bokken op dit moment geen toegevoegde waarde voor 2010. Hun bijdrage aan de uitscheiding (via mest of urine) op het bedrijf is vergelijkbaar met of zelfs lager dan die van niet-drachtige geiten. Voorlopig bestaat het fokverbod.

Voor bokken op besmette bedrijven die niet meer mogen dekken is geen toekomst, tenzij duidelijkheid kan worden gegeven over het risico dat deze dieren opleveren als ze weer worden ingezet voor de fokkerij.

Uit literatuurgegevens is bekend dat *Coxiella burnetii* bij mannelijke dieren, zoals bij vrouwelijke dieren een tropisme heeft voor het geslachtsapparaat (laboratoriumdieren, runderen) en sperma van runderen besmet kan zijn met *Coxiella* bacteriën. Ook over de mens zijn enkele wetenschappelijke artikelen bekend, waarin een transmissie van de infectie wordt toegeschreven aan deze route (niet absoluut bewezen).

Herhaald onderzoek van bokken om duidelijkheid te krijgen over hun besmet-status zal moeten gebeuren via onderzoek van spermamonsters. Hiervoor gelden dezelfde beperkingen als hierboven genoemd bij geiten: hoe vaker negatief getest, des te groter de zekerheid over hun status, maar absolute zekerheid bestaat niet.

Centraal Veterinair Instituut
van Wageningen UR
Postbus 65
8200 AB Lelystad

BEZOEKADRES
Houtribweg 39
8221 RA Lelystad

TELEFOON
(0320) 23 88 00

FAX
(0320) 23 86 68

KVK
09098104 - Arnhem

INTERNET
www.cvi.wur.nl

Het Centraal Veterinair Instituut van Wageningen UR is een onafhankelijk onderzoeksinstituut binnen de Stichting DLO, nationaal referentie-instituut voor de overheid, ISO 9001 gecertificeerd en ISO 17025 geaccrediteerd. Specifieke onderdelen werken in compliance met GLP.

Resteert de vraag of een infectie bij gevaccineerde of niet gevaccineerde geiten via deze route (een bok, die alsnog *Coxiella* uitscheidt in het sperma) aan zal slaan en of dit voor het bedrijf in verhouding tot andere routes een aanzienlijk risico oplevert. Op deze vraag moeten wij helaas het antwoord schuldig blijven, omdat wij daarover geen gegevens hebben kunnen achterhalen.

De huidige PCR test is niet gevalideerd voor sperma. Bovendien vragen wij ons af of de herhaalde bemonstering van bokken onder praktijkomstandigheden uitvoerbaar is.

Met vriendelijke groet,

Dr. A.T.J. Bianchi

**Centraal Veterinair Instituut van
Wageningen UR**

**DATUM
18 december 2009**

**PAGINA
2 van 2**

Postbus 1
3720 BA Bilthoven

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven

Tel (030) 274 91 11
Fax (030) 274 29 71

info@rivm.nl
www.rivm.nl

rivm

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
T.a.v. de heer drs. P.H.A.M. Huijts
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Onderwerp
Q-koorts

Datum

13 januari 2010

Ons kenmerk

00008/2010 BMW RW/jk

Blad

1/1

Behandeld door

J.J.G. KLiest

hIMG

Tel (030) 274 3092

Fax (030) 2290919

jan.kliest@rivm.nl

Beste heer Huijts,

beste Paul,

Op 24 december jl. heb ik u per e-mail het advies over de nazorg inzake Q-koorts toegezonden, dat op uw verzoek is opgesteld door het centrum Gezondheid en Milieu van het RIVM. Dat advies nazorg is op 29 december aangevuld met een addendum. De aanbevelingen uit het advies zijn inmiddels overgenomen door uw ministerie en door het ministerie van LNV, zoals wij uit de e-mail van de heer A.H. Zwennes van 29 december hebben vernomen..

Bijgaand treft u nogmaals het advies nazorg aan, ditmaal per brief, waarin het bovengenoemde addendum is verwerkt en enkele tekstuele aanpassingen zijn aangebracht. Het advies bestaat uit een oplegnotitie en twee bijlagen; een bijlage met een advies over gezondheidsonderzoek in Q-koorts gebieden en een bijlage over de psychosociale nazorg in Q-koortsgebieden. De meest in het oog springende aanbeveling betreft het advies om een inventariserend onderzoek uit te voeren, enkele maanden na de ruiming, bij de betrokken geitenhouders en hun gezinnen. Dit evaluatieonderzoek richt zich met name op de nog resterende klachten en op de resultaten van de uitgevoerde interventies. Inmiddels is samen met GGD Nederland en het IVP (Instituut Voor Psychotrauma) een begin gemaakt met het onderzoeksontwerp. Op 12 januari 2010 is een eerste concept besproken met vertegenwoordigers van een aantal betrokken GGD'en.

Wij zullen u op de hoogte houden, via de heer A.H. Zwennes, van de ontwikkelingen in het traject van dit evaluatieonderzoek. Zodra duidelijk is, wat het onderzoek betekent in termen van menskracht en middelen, zal ik met u in overleg treden op welke wijze hierin dient te worden voorzien.

Deels zullen de benodigde menskracht en middelen kunnen worden via herprioritering kunnen worden ondergebracht in het reguliere cGM werkprogramma. Op voorhand kan ik echter aangeven dat het inschakelen van het IVP bij de uitvoering van het onderzoek, mogelijk tot kosten leidt die niet zijn voorzien.

Mocht het advies nazorg bij u nog tot vragen leiden, ben ik uiteraard graag bereid deze te beantwoorden.

Hoogachtend,

Dr.ir. R.D. Woittiez
Directeur sector Milieu en Veiligheid